

ช้อนงกน ที่คุ้นเคย ตอนที่ ๑

ศศิธร นิตชีโมโตะ

โรงเรียนภาษาและวัฒนธรรม

สวัสดีปีใหม่ค่ะ มิตรรักนักรอ่าน TPA NEWSทุกท่าน กลับมาพบกันเป็นครั้งแรกของปีใหม่นี้ ขอเริ่มต้นศักราชใหม่ด้วยเรื่องใหญ่ของเราทุกคน นั่นคือ “เรื่องกิน” นะคะ! ผู้เขียนคนหนึ่งละที่คิดว่า “เรื่องกิน เรื่องใหญ่” อาหารการกินเป็นเรื่องสำคัญลำดับแรกของชีวิตเราเลยก็ว่าได้ เพราะสิ่งที่เรากินล้วนส่งผลต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของตัวเราเองนะคะ เนื่องด้วยภารกิจของผู้เขียน คือ การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย คราวนี้จึงขอนำเสนอเรื่องที่มาของชื่อของกินที่ทุกท่านคุ้นเคยกันดี แต่อาจยังสงสัย ตัดใจกันมาจนถึงทุกวันนี้ว่าทำไมจึงมีชื่อเรียกเช่นนั้น...

บทสัมภาษณ์, เฉาก๊วยชากังราว

เรื่องเข้าใจผิดเกี่ยวกับ “...ชากังราว” นี้เกิดกับคนไทยรอบตัวค่ะ ขอแนะนำตัวก่อนว่า พ่อของผู้เขียนเป็นชาวกำแพงเพชรที่ย้ายมาลงหลักปักฐานที่กรุงเทพฯ ผู้เขียนจึงเกิด และเติบโตที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่เล็กพ่อจะพาครอบครัวเดินทางกลับไปทำบุญที่บ้านเกิดช่วงวันสงกรานต์เป็นประจำทุกปี และทุกครั้งพ่อก็จะพาไปกินบะหมี่ชาวกังราวในอำเภอเมือง ไปต่อที่ร้านเฉาก๊วยชากังราวที่อยู่ละแวกเดียวกัน ชื่อยกลงกลับไปเป็นของฝากคนที่ กทม. ด้วยผู้เขียนจึงทราบมาตั้งแต่เด็ก ๆ ว่า “ชากังราว” เป็นชื่อเก่าของจังหวัดกำแพงเพชร สินค้าหรือสิ่งใด ๆ ที่ถือกำเนิดเป็นครั้งแรก และมีประวัติความเป็นมายาวนานในกำแพงเพชรนี้ มักจะตั้งชื่อให้ลงท้ายว่า “ชากังราว” เพื่อให้รู้ที่มา แต่พ่อได้คุยกับคนรู้จักกลับพบว่ามีคนทราบน้อยกว่า ชากังราว หมายถึง จังหวัดกำแพงเพชร มีคนที่คิดตรงกันอยู่หลายคนว่า ชากังราวเป็นชื่อชาชนิดหนึ่งที่นำจะไปปรุงในก๋วยเตี๋ยวหรือใส่ในเฉาก๊วย ชื่อจึงพ่วงท้ายด้วยชื่อนั้น

เมื่อค้นหาคำนี้ในเว็บไซต์ของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ม.ป.ช., ม.ว.ม., ท.จ. ราชบัณฑิต อธิบดีนายกราชบัณฑิตยสถาน. <https://www.orst.go.th/FILEROOM/CABROYINWEB/DRAWER004/GENERAL/DATA0004/00004226.FLP/html/2/#zoom=z>) ปรากฏดังนี้ค่ะ

จารึกหลักที่ ๘ (ประมาณ พ.ศ. ๑๙๑๑) ได้กล่าวถึงอาณาเขตของสุโขทัยสมัยพระเจ้าลิไทย ว่าจดกับอาณาเขตของเจ้าพระยาผากอง เจ้าเมืองน่าน เมืองพลัว และตามจารึกหลักที่ ๙ พระเจ้าลิไทยยกไปตีเมืองแพร่ได้ใน พ.ศ. ๑๙๐๒-๑๙๐๓ พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐได้กล่าวถึงเรื่อง ท้าวผาคองมาช่วยสุโขทัยรบกับสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ที่เมืองซากังราว (กำแพงเพชร) เมื่อ พ.ศ. ๑๙๑๑ และทัพท้าวผาคองแตก จับได้ตัวท้าวพระยาและเสนาขุนหมื่นครั้งนั้นมาก

บะหมี่เกี่ยวชากังราว จาก https://kamphaengphet.mots.go.th/news_view.php?nid=371

อนุสรณ์ในการพระราชทานเมือง
ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร

๖๗

จารึกหลักที่ ๘ (ประมาณ พ.ศ. ๑๙๑๑) ได้กล่าวถึงอาณาเขตของสุโขทัยสมัยพระเจ้าลิไทยว่า จดกับอาณาเขตของเจ้าพระยามากอง เจ้าเมืองน่าน เมืองพลัว และตามจารึกหลักที่ ๙ พระเจ้าลิไทยยกไปตีเมืองแพร่ได้ใน พ.ศ. ๑๙๐๒-๑๙๐๓ พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐได้กล่าวถึงเรื่อง ท้าวผาคองมาช่วยสุโขทัยรบกับสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ที่เมืองชากังราว (กำแพงเพชร) เมื่อ พ.ศ. ๑๙๑๑ และทัพท้าวผาคองแตก จับได้ตัวท้าวพระยาและเสนาขุนหมื่นครั้งนั้นมาก

เว็บไซต์ของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร เผยแพร่ “เล่าเรื่องเมืองชากังราว” (<https://www.kpppao.go.th/content/story/?page=2>) ไว้ ขอสรุปโดยย่อว่า

ประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร

เมืองโบราณบริเวณลุ่มแม่น้ำปิงคือ เมืองแปบ เมืองเทพนคร เมืองไตรตรึงษ์ เมืองพาน เมืองคนที เมืองนครชุม **เมืองชากังราว** เมืองพังคา เมืองโกสัมพี เมืองร่อ เมืองแสนตอ เมืองพงษ์ขังชา และบ้านคลองเมือง ล้วนตั้งอยู่ในเขตจังหวัดกำแพงเพชร แสดงว่าเมืองกำแพงเพชรเป็นเมืองโบราณก่อนสมัยประวัติศาสตร์ไทยจะเริ่มขึ้น...นอกจากนี้ เมืองกำแพงเพชรยังเป็นศูนย์กลางการค้าทั้งทางบก และทางน้ำที่สำคัญ ทางบกมีถนนพระร่วง เป็นเส้นทางในการลำเลียงสินค้า และอาวุธจากเมืองกำแพงเพชรไปยังกรุงสุโขทัย และจากกรุงสุโขทัยไปยังเมืองศรีสัตนาคนหุต ส่วนทางน้ำอาศัยแม่น้ำปิง และแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าไปยังกรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้การค้าของป่าจากเมืองกำแพงเพชรก็นับว่ามีความสำคัญมาก... **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพมีพระวินิจฉัยว่า เมืองชากังราวเป็นชื่อเก่าของ นครชุม ตั้งอยู่บริเวณปากคลองสวนหมากทางฝั่งขวาของแม่น้ำปิง ซึ่งต่อมา มีการย้ายเมืองมาตั้งใหม่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำปิง ตรงข้าม**

กับเมืองนครชุมเดิม ชื่อว่า กำแพงเพชร แนวคิดนี้เป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายที่สุด

มติชนออนไลน์มีคอลัมน์เล็ก ๆ เรื่อง “Checkin ถิ่นสยาม ตอน กำแพงเพชร – อะไร อะไรก็ชากังราว” (https://www.matichon.co.th/entertainment/arts-culture/news_274506) กล่าวไว้ว่า ชากังราวเป็นเมืองโบราณก่อนสมัยประวัติศาสตร์ไทย ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำปิง ปัจจุบันก็คือจังหวัดกำแพงเพชร **คำว่า ชากังราว มาจากภาษามอญ แปลว่า “ตลาดหน้าด่าน” ชากังราวคือเมืองที่ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำปิง และมีเมืองอยู่ฝั่งตรงข้ามคือเมืองนครชุม ต่อมาได้รวมเรียกสองเมืองเป็นกำแพงเพชร**

สรุปได้ว่า คำว่า ชากังราว ที่เราไม่เข้าใจความหมาย แปลกันไม่ออก ก็เพราะเป็นภาษามอญ มีความหมายว่าตลาดหน้าด่าน เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการค้าทั้งทางบก และทางน้ำมาแต่อดีต และเป็นชื่อเก่าของจังหวัดกำแพงเพชรค่ะ

หากท่านใดยังไม่เคยลิ้มลองกล้วยเดี่ยว-มะขามชากังราว เจ้ากล้วยชากังราว ผู้เขียนก็ขอแนะนำให้ลองกันสักครั้งค่ะ รับประกันเลยว่าจะต้องมีครั้งต่อ ๆ ไปอย่างแน่นอน! หากท่านได้แล้วในกรุงเทพฯ ด้วยนะค่ะ ลองค้นหาในอินเทอร์เน็ตแล้วก็พบหลายร้านเลยละ แต่ถ้าอยากทานสูตรต้นตำรับ ต้องที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรค่ะ ผู้เขียนชอบสังขะหมี่ เพราะเส้นเขาไม่เหมือนใคร คล้ายเส้นราเม็งญี่ปุ่นอีกต่างหาก คือจะเป็นเส้นกลม และแข็งนิด ๆ ไม่ว่าจะสั่งน้ำหรือแห้งก็เข้ากันได้อย่างกลมกล่อมทีเดียว แต่จะสั่งเส้นกล้วยเดี่ยวอื่น ๆ ก็ไม่ผิดกติกาจนเกินไป และเอกลักษณ์อีกอย่างของมะขามชากังราวคือ เครื่องคั่ว มีทั้งหมูแดง หมูสับ และเครื่องใน ใส่ถั่วฝักยาวหั่นตามยาวกรอบ ๆ โรยหน้าด้วยผักชีฝรั่งหอม ๆ และแผ่นเกี้ยวทอดกรอบ ๆ ถ้าสั่งแห้ง ก็จะมีหอมเจียวมาพร้อมมะนาวหั่นซีกด้วยค่ะ ...ยั่ว ๆ กันก่อนจากไป สวัสดีค่ะ